

ringt. HK bleek geen vergunning te hebben voor eenden, waarop via Roland-Jan Buijs contact werd gezocht met Henk van der Jeugd van het Vogeltrekstation. Vanwege de unieke gelegenheid gaf deze toestemming om de vogel te ringen.

IJseend komt niet voor op de lijst met ringmaten, maar een 9 mm bleek uitstekend te passen. HK ringde de vogel met Arnhem 5462918. HK en VS hebben de vogel vervolgens – met assistentie van de toegesnelde Rinse van der Vliet – gemeten en gewogen en kwamen daarbij tot een vleugellengte van 222 mm, een kop-snavellengte van 79 mm, een snavellengte van 24,9 mm, een tarsuslengte van 33,3 mm en een gewicht van 650 gram. Dat er niet veel IJseenden in Nederland geringd worden, leek ons evident. De verrassing was echter groot toen HK en VS 's avonds na het doorkijken van overzichten uit Op Het Vinkentouw concludeerden dat dit de eerste IJseend was die ooit in Nederland is geringd.

De vogel is na een korte revalidatie op maandag 29 november door medewerkers van het vogelasiel losgelaten.

Figuur 2. IJseend, Scheveningen. Foto Vincent Van der Spek.

Met dank aan Henk van der Jeugd voor het snelle handelen, Roland-Jan Buis voor het contact met 'Heteren', Rinse van der Vliet voor de assistentie, maar vooral aan het altijd weer zeer behulpzame en gastvrije personeel van het vogelasiel (in dit geval: Carla van Pelt).

Vincent van der Spek en Hans Keijser

vincent@vwgdenhaag.nl

Vogels vangen met Chinese ringers in China!

Jan Visser (VRS Castricum)

Inleiding

Afgelopen herfst 2010 ben ik 5 weken in China geweest om vogels te vangen in samenwerking met Chinese ringers. Het was voor mij een heel plezierige reis en met name omdat ik door de samenwerking met de Chinese ringers veel geleerd heb over soortherkenning. Ik wil de lezer van dit artikel een kijkje geven in de Chinese keuken van het vogelringen.

Eén van de hoogtepunten was een congres (een soort van ringersdagen) van één week georganiseerd door de Chinese ringcentrale. Dit congres werd gehouden in Nenjiang (Noord Oost China) 2000 km ten noorden van Beijing en 1000 kilometer van Wladiwostok).

Ik werd uitgenodigd door de Chinese ringcentrale voor het congres en ik heb dit met beide handen aangenomen. Deze uitnodiging had ik te danken aan mevrouw Wang van het reisbureau die mijn reis heeft georganiseerd. Mijn reisdoel was Beidaihe aan de Chinese Gele Zee omdat ik wist dat daar werd gevangen. Ik heb ja gezegd tegen het congres niet wetende dat Nenjiang (de plaats van het congres) op 2000 km afstand van Beidaihe in het noordoosten van China ligt! De trein bleek uiteindelijk de beste en goedkoopste verbinding te zijn en samen met twee ringers van het Qinhuangdao banding station (Beidaihe) hebben we de reis van 20 uur gemaakt. Op het congres bleek ik één van de buitenlandse gasten te zijn die aangekondigd werd als expert. De andere twee buitenlandse experts waren Bo Peterson en Johan Stedt van de Zweedse ringcentrale. Beide kende ik van een eerdere reis naar China.

Onze gastheer was het Goafeng Bird Banding and Preservation Station van de provincie Heilongjiang en de hele week werden wij overstelpt met diverse lezingen (alle in het Chinees), uitstapjes en natuurlijk workshops op de diverse vangstations. Er waren ongeveer 40 ringers uit heel China aanwezig. Het Goafeng Bird Banding Station kent een vijftal plekken waar zelfstandig door diverse ringers (in dienst van het centrum) geringd wordt. De vijf vangplekken liggen op een behoorlijke afstand van elkaar. Het Goafeng bird banding station ligt op ongeveer 10 kilometer ten zuiden van Nenjiang in een open vlakte met veel akkerbouw en in het midden een vrij groot bosperceel. Alle vangplekken liggen in het bosgebied met dennenbomen en berkenbomen

waar standvogels zoals diverse mezen en allerlei spechten leven. Opvallend was dat er buiten het bosgebied bijna geen vogels waren te zien! In het dorp waar ik mijn onderkomen had heb ik welgeteld maar één Ringmus gezien!

Ik werd op het congres aangekondigd als expert en ik wilde deze rol wel waarmaken. Ik stond op het programma voor een lezing die ik uiteindelijk heb gehouden over onze VRS Castricum, onze vangmethoden en de vangsten. Ik ben met name ingegaan op de vangst van Rosse grutto's, die wij al 10 jaar met behulp van kleurringen volgen. Men vond mijn lezing een succes mede doordat ik een filmpje van Henk Levering draaide waar we met het slagnet een mooie groep vogels wisten te bemachtigen. Ook in China worden veel Rosse grutto's geringd. Deze Rosse grutto's van een andere ondersoort doen China aan en vliegen daarna door naar Australië. Het vangen met een slagnet is niet nieuw in China. Heel veel steltlopers worden op deze manier gevangen alleen het gebruik van mechanisch geluid en plastic lokvogels was onbekend.

Uiteindelijk ben ik 2 weken op het Goafeng Bird Banding Station geweest waar ik met veel plezier heb gevangen met de ringers. Hun vangplek lag in een open bos aan de rand van een klein meertje. De ringers die daar werken zijn in dienst van het Goafeng bird banding and preservation station of Heilongjiang Province en er wordt in het voor- en najaar geringd. Ik ben van 12 tot en met 26 september te gast geweest met in totaal twaalf effectieve vangdagen. Uiteindelijk heb ik heel wat nieuwe handsoorten mogen verwelkomen (zie bijlage 1).

Figuur 1. Chinese ringers in Goafeng. Foto Jan Visser.

In de congresweek kwamen er dagelijks ringers langs om te kijken hoe er werd gevangen en vooral wat ik allemaal deed! Zo was er erg veel belangstelling voor het invoerprogramma van de VRS Castricum en de determinatie van vogels. Een

vleugel openvouwen en het aantal vleugeldeken tellen was voor de meeste Chinese collega's een nieuw gegeven. Ook het kijken naar staartveren wordt niet gedaan. Ringen en los! Alleen zeldzame vogels werden opgemeten. Door de drukte met zoveel nieuwsgierige ringers mis je helaas ook wel eens wat en dit keer was het de Witrugspecht, jammer.

Methode

De Chinese collega's laten de netten dag en nacht open van half augustus tot en met half november. Ze beschikken over een huisje met een houtkachel en in dat huisje wordt gegeten, geslapen en geringd. Eind september begint het dan al aardig koud te worden met in de nachten vorst! Ik zelf sliep ergens anders en ging dan ook elke dag bij het ochtendlicht naar de vangplek. De ringers spreken geen Engels en het communiceren ging dan vooral via het gesprek over de vogels! In het begin gaf dat af en toe verwarring. Ik wilde namelijk niet alleen vogels vasthouden maar ik wilde deze vooral determineren, opmeten en invoeren in het registratiesysteem van de VRS Castricum!

Ook was niet helemaal duidelijk of een rondje lopen akkoord was. Meelopen natuurlijk wel maar vogels uit de netten halen? Geluid draaien bij de netten? Uiteindelijk mocht het allemaal wel. De ringers liepen de rondjes, zij ringden en registreerden de vogels en gaven de vogel dan aan mij. Zij hanteren het principe van ringen en dan los!

Zelf ben ik gewend om alle vogels op te meten en dat heb ik dan ook gedaan. Regelmatig vroeg ik aan hen welke naam zij aan een vogel hadden gegeven. Dan werd het boekje vogels van Noordoost China (1980) erbij gehaald en werd dit aangewezen. Het boekje is geheel in het Chinees geschreven met de soorten gelukkig in het Latijn. Vaak klopte dit, maar regelmatig kwam ik tot een andere determinatie en kon dan goed uitleggen dat dit niet juist was en vooral aantonen waarom dat was! Met behulp van 'Birds of East Asia' van Mark Brazil, de digitale versie van de Birds of the Western Palearctic en Svenson was dat goed te onderbouwen!

Soms konden zij een vogel niet op naam brengen (het plaatje uit het boek kwam niet overeen met de vogel in de hand) en soms vroegen zij wat ik van een bepaalde vogel vond. In gezamenlijkheid kwamen wij dan tot een determinatie. Zo vingden we een Witkopgors (de eerste twee van het

gebied) maar kwamen daar niet uit. Ik mocht dan mijn kunsten vertonen en het eerste dat wij in Nederland doen is van alles opmeten en dan uitsluiten om tot een bepaalde onderbouwde conclusie te komen. Svensson is dan echt een uitkomst! Het gekke is dat zij ook een soort Svensson hebben (uit 1920) maar niet weten hoe je die moet gebruiken. Die Chinese Svensson is de grote sleutel: Als dit, dan dat en ga naar bladzijde 2 voor verdere stappen. Het leuke is dan dat we er uiteindelijk wel zijn uitgekomen!

Figuur 2. Verhitte discussies op de ringplaats over de determinatie van soorten. Foto Jan Visser.

De vangsten

De collega's hebben ongeveer 300 meter net staan (nylon en katoen) en zowaar enkele netten boven elkaar (zeg maar een soort hijsnetten maar dan zonder hijsstelsel). Als er dan een vogel hoog in het net zit dan trek je de stokken uit elkaar en komt het hele net naar beneden. Ze vangen zonder geluid maar wel met lokkers zoals Grote Barmstij, Keep, Dwerggors en Geelbrauwgors.

De meest voorkomende vangsten zijn diverse gorzen (zoals Dwerggors, Bosgors, Wilgengors, en Rosse Gors), mezen (zoals Zwarte mees, Koolmees (Parus minor), Matkop en Glanskop), Witkop Staartmezen, Boomklevers en Goudhanen. Allemaal gewone soorten maar zover oostelijk zijn het allemaal andere ondersoorten. Juist dit maakte het leuk en leerzaam! Later in het seizoen vangen zij vooral Grote Barmstijen (in 2009 geen enkele en in 2008 liefst 9000!). De enige Chinese geringde vogel ooit gemeld in Nederland is een Grote Barmstij. VRS Meijndel was de gelukkige in dit geval. Af en toe vangen zij geringde vogels uit andere landen, zoals Bosgorzen uit Zweden en Noorwegen.

Bos- en Dwerggors, maar ook Masker-, Geelbrauw-, Rosse en Geelkeelgors trokken

regelmatig door. Het gebruik van geluid van diverse gorzen heeft bijgedragen tot een verhoging van het aantal gevangen vogels. Elke dag vingen we ook wel een lijstersoort. Naumannslijster, Bruine, Vale, Grijsrug- en Goudlijster waren mooie handsoorten. In de maand oktober trekken er veel meer lijsters door, maar ik was eigenlijk te vroeg voor deze groep. De loofzangers zoals Bladkoning, Noordse Boszanger, Pallasboszanger, Raddes Boszanger en Bruine Boszanger werden regelmatig gevangen. Daarnaast diverse vliegenvangers zoals Taiga- en Mugimaktivliegenvanger. Zie voor verdere details de tabel.

Figuur 3. Chinese ringster in actie. Foto Jan Visser.

Gorzen

In 12 vangdagen heb ik veel gorzen mogen vangen. Ik was onder de indruk van de aantallen:

Bosgors	143	Dwerggors	118
Rosse Gors	21	Geelbrauwgors	11
Geelkeelgors	18	Witkopgors	2
Maskergors	43		

Conclusie

De Chinese ringcentrale wil heel graag dat er veel meer Chinese ringers komen die niet alleen ringen maar ook meer aan biometrie gaan doen. De ringcentrale wil dan ook graag leren van buitenlandse ringers die hun expertise beschikbaar stellen voor Chinese ringers. Een heel belangrijk struikelblok is de taal. Van de 40 ringers die ik heb mogen ontmoeten spreekt een enkeling Engels. Ook het leren gebruiken van literatuur is een

struikelblok. Het boek van Brazil, The birds of East Azie is volledig onbekend. Wat dat betreft staat China aan het begin van een ontwikkeling. Ik heb gezien dat Chinese ringers erg leergierig zijn en mede daardoor heb ik van diverse ringers uitnodigingen gekregen om te komen ringen. Grote Trappen vangen in Binnen Mongolië, Steltlopers vangen in Sjanghai, allemaal erg interessante plekken! Er is nog veel te ontdekken en te leren in China!

Jan Visser

jan.visser@hetnet.nl

Bijlage 1. Gevangen vogels in China. B: Beidaihe; HI: Happy Island; G: Goafeng

soort	B	HI	G	totaal
Oosterse Dwergooruil	0	0	3	3
Diksnavelkarekiet	35	9	0	44
Japanse Sperwer	1	1	1	3
Roodborsttapuit <i>maura</i>	86	12	0	98
Siberische Snip	1	0	0	1
Pallas Rietgors	3	0	0	3
Grijsruglijster	0	0	3	3
Goudlijster	0	0	2	2
Oostelijke Grote Karekiet	2	0	0	2
Oostelijke Gele Kwikstaart	1	0	0	1
Gevlekte Struikzanger	1	0	0	1
Roodflankbrilvogel	0	0	1	1
Vinous Throated Parrotbill	1	0	0	1
Bruine Vliegenvanger	1	3	0	4
Zwartkapijsvogel	3	1	0	4
Mantsjoerijse Woudaapje	0	1	0	1
Gouden Vliegenvanger	1	1	0	2
Bleke Lijster	0	0	1	1
Taigavliegenvanger	3	3	10	16
Oostelijke Koolmees	1	0	8	9
Roodstuitwaluw	0	1	0	1
Ruigpootuil	0	0	2	2
Chinees Struikzanger	1	0	0	1
Mantsjoerijse Karekiet	1	0	0	1
Chinees Woudaapje	1	0	0	1
Kleinst Waterhoen	1	0	0	1
Watersnip	3	0	0	3
Houtsnip	0	0	1	1
Aziatische Valkuil	1	0	0	1
Ijsvogel	1	2	0	3
Draaihals	3	0	0	3
Grijskopspecht	0	0	1	1
Grote Bonte Specht	0	0	7	7
Boerenwaluw	2	0	0	2
Grote Pieper	4	0	0	4

soort	B	HI	G	totaal
Mongoolse Pieper	1	0	0	1
Siberische Boompieper	0	0	22	22
Petsjorapieper	2	0	0	2
Roodkeelpieper	1	1	0	2
Gele Kwikstaart	8	0	0	8
Grote Gele Kwikstaart	0	0	1	1
Witte Kwikstaart	0	0	1	1
Chinees Buulbuul	0	1	0	1
Bergheggemus	0	0	3	3
Roodkeelnachtegaal	0	2	6	8
Blauwborst	1	0	1	2
Blauwe Nachtegaal	6	14	0	20
Blauwstaart	0	0	22	22
Witkeelrotslijster	0	0	1	1
Bruine Lijster	0	0	1	1
Vale Lijster	0	0	1	1
Naumanns Lijster	0	0	1	1
Siberische Sprinkhaanzanger	23	6	0	29
Kleine Sprinkhaanzanger	8	2	1	11
Wenkbrauwrietzanger	10	0	0	10
Oostelijke Kroonzanger	0	3	0	3
Bleekpootboszanger	0	10	0	10
Swinhoes Boszanger	1	3	3	7
Noordse Boszanger	6	59	0	65
Pallas' Boszanger	1	0	18	19
Bladkoninkje	33	65	32	130
Radde's Boszanger	5	0	3	8
Bruine Boszanger	16	53	11	80
Goudhaan	0	0	5	5
Mugimaki Vliegenvanger	0	0	13	13
Staartmees	0	0	25	25
Glanskop	0	0	4	4
Matkop	0	0	50	50
Zwarte Mees	0	0	82	82
Boomklever	0	0	20	20
Bruine Klauwier	93	13	0	106
Vlaamse Gaai	0	0	2	2
Ringmus	4	1	0	5
Keep	0	0	93	93
Roodmus	0	2	0	2
Maskergors	7	2	43	52
Witkopgors	0	0	2	2
Geelkeelgors	0	0	18	18
Geelbrauwgors	2	16	11	29
Tristrams Gors	1	0	0	1
Bosgors	0	0	143	143
Dwerggors	6	0	118	124
Rosse gors	0	1	22	23
Wilgengors	1	3	0	4
Totaal	394	291	819	1504